

NAZİM DİVANINDA İSTEK ÜZERİNE YAZILAN ŞİİRLER

Bünyamin ÇAĞLAYAN¹

Adem BALABAN²

Özet

Bir işin yapılmasına yol açan gizli veya açık bir sebep vardır. Şairleri de şiir yazmaya sevk eden sebepler bulunması tabiidir. Her şiir için farklı bir durum veya olay o şiirin yazılması için şairi harekete geçirir. Bu sebeplerin bilinmesi şiirde yer alan ifadelere şairin kastettiği yönde mana verilmesinde yardımcı olur.

Bazı şairler eserlerinin dibacelerinde şiir hakkındaki genel görüşlerini açıklar. Mesnevilerin sebab-i telif bölümlerinde şairi o eseri yazmaya teşvik eden sebeplerin belirtildiği örnekler vardır. Şura tezkirelerinde şairlere ayrılan bölümlerde bazı şiirlerinin yazılış sebepleri ile ilgili bilgilere de rastlayabiliyoruz. Nazım şekli veya türü bir şiirin neden yazıldığı konusunda bir fikir vermesi bakımından yardımcı olur. Bazı şiirlerin daha yakından incelenmesi net olmasa bile yazılış sebebi hakkında tahminde bulunmamıza yarayabilir.

Bazı şiirlerin başında neden yazıldıklarına dair açıklamalara nadir olarak yer verilir. Yazılanların tamamı dikkate alındığında bu bilgilere ulaşılabilen şiir sayısı oldukça azdır. Divan şairleri şahsi sayılabilecek bilgileri açıklamamayı tercih ederler. Var olan notlar da müellif hattı olan nüshalar veya müsveddelerde bulunur.

18. yüzyıl divan şairi Nazım Divanı'nda birçok şiirin başında yazılış sebeplerini açıklayan açıklamalar yer alır. Bunlardan bazıları uzun sayılacak ölçüdedir. Şair dört gazelinin başında o şiirlerini arkadaşlarının isteği üzerine yazdığını belirten açıklamalara yer verir. İsmarlama kabul edilen bu durumu şairin açıkça belirtmekten çekinmemesi önemlidir.

Çalışmamızda Nazım Divanında istek üzerine yazılan şiirlerin şairin diğer şiirlerine kıyasla sanat değeri üzerinde durulacak ve istenen hedeften sapmalar olup olmadığı ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: ismarlama şiir, şiir yazma sebebi, şiir başlığı

GAZELS UPON WRITTEN REQUEST IN NAZİM'S DIVAN

Abstract

Tehere is a secret or open reason to make a job. Of course tahere are some causes for poet to write poetry. Different stuation or event for every poetry activates poet to write that poetries. To be known these reasons help to understand phrases in the poetry as poet wants to mean.

¹ Yrd.Doç.Dr., Beder University, Turkish Languge and Literature, bcaglayan@beder.edu.al

² Yrd.Doç.Dr., Beder University, Turkish Languge and Literature

Some poets explain their general argumenst in his books' introduction. Tehere are samples giving that reason why poet wrote the book at part of sebeb-i telif in mesnevies. We can encounter some knowledge about reason to be written some poetries at the part of poets in şara tezkires. Form or kind of poetry help us giving an opinion about reason to be written the poetry. Researching of some poets can be useful to gues reason to be written of the poetries' even it is not completely.

Poets wright some explanations at the beginnig of his poetry sometimes. If we see all peotries we understand wery few poetries have explanations at the top of them. Divan poets prefer do not explain their individual information with their poetry. We can see some notes with poets handwrigts in their notebooks.

Tere are explanations about reason why they are written on the top many peotries in Divan of Nazim who lived 18. century. Some of that eplanations are long. At the request of his friends he wrote poems of the poet at the beginning of the four gazels provides answers to that. This situation is tailor-made be accepted and to be said clearly by the poet is important.

In this study We wil compare poems written on request with the other poems and invesigate their art values and try to figure out whether the deviations from the desired targets.

Keywords: custom-made poetry, the reason to write poetry, poetry title

Giriş

Bir konu ile ilgili merak ettiklerimizi öğrenmek için nasıl, niçin, kim, ne zaman gibi soruları kullanırız. Bu sorulara verilecek cevaplar bir işin yapılma veya olma şeklini, kim tarafından yapıldığını, yapıldığı zamanı ve yapılış sebebini açıklarlar.

Her işin yapılmasına sebep olan bir şey vardır. Sebepsiz olarak hiçbir şey ortaya çıkmaz. Aynı durum yazılan şiirler için de sözkonusudur. Her şiirin yazılmasına sebep olan bir gerekçe bulunur. Fakat bunların pek çoğu açıklanmadığı için konuyla ilgili sınırlı ölçüde bilgi sahibi olabiliyoruz.

Şiirlerin yazılma sebbinin bilinmesi metnin anlaşılması bakımından büyük önem taşır. O yüzden bir metin üzerinde çalışanlar o metnin yazılış sebebini bulmaya çalışırlar. Şairler her zaman şiir yazma gerekçelerini açıklamadığı için bu bilgiye ulaşmak zor hatta bazan imkansız olabilir.

Divan şairlerinin şiir yazma sebeplerini birkaç yoldan öğrenebilmekteyiz:

Bunlardan birincisi şairin eserin başında yazmasına sebep olan şeylerle ilgili olarak kendisini verdiği bilgilerdir. Bu açıklamalar bazı eserlerin başında müstakil bir bölüm olarak sebeb-i telif veya dibace kısımlarında verilir. Divanlarda bu tür bilgilerin bazı şiirlerin baş tarafında yer alan notlarla ifade edildiği görülür.

Şiir yazma sebebi ile ilgili olarak bilgi bulunan ikinci kaynak ise şairlerin hayat hikayelerinin yer aldığı tezkirelerdir. Anekdolar halinde bazı şairlerin hangi hadise üzerine hangi şiiri kaleme aldıkları hakkında bilgilere yer verilir.

Tevhid, münacat, na't, medhiye, fahriye, hicviye, mersiye gibi türlerde şairin ele alacağı konular gelenekçe belirlenmiş (Turan:2008,374) olduğundan şiirin yazılış sebebi zaten bellidir. Tarih manzumeleri yazılış sebepleri/gerekçeleri en belirgin örneklerdir. (Turan:2008,375)

Bunlar dışında metin inceleyen kişi şiir içinde yer alan sözlerden hareketle yazılış sebebi ile ilgili tahminlerde bulunabilir.

Şiirlerin yazılma sebebi ile ilgili olarak bizzat şair tarafından ifade edilenler daha büyük önem taşır. Çünkü divanlarda şiir yazma sebebine dair kaydedilen çeşitli notlar metne farklı bir açıdan yaklaşılmasına katkı sağlarlar. (Turan:2008,378) Ancak müellif hatlarında bütününe görebildiğimiz bu notlar tebyiz edilen nüshalarda ya tamamen kaldırılmış ya da kısaltılmış olarak karşımıza çıkabilmektedir.

Divan edebiyatı geleneğinde genel olarak yazılma sebebinin her bir şiir için ayrı notlar halinde verilmesi şeklinde bir uygulama yaygın olarak görülmez. Bununla beraber bazı şairler divanlarında az da olsa şiir yazma gerekçelerini açıklayan notlara yer vermişlerdir. Bunlardan biri de Nazîm'dir.

Nazîm 1680-1760 yılları arasında yaşamış bir Arnavut divan şairidir. Medrese tahsilini İstanbul'da yapmış ve uzun yıllar burada kalmış olmasına rağmen şuarı tezkirelerinde kendisinden söz edilmez. Arnavut kaynaklarında Nezîm Frakulla veya Nezîm Berati olarak yer alır. Türkçe Divan'ı, Arnavutça Divan'ı ve Farsça Divan'ı vardır.

Diğer divan şairlerinden farklı olarak Nazîm, Türkçe Divan'ında birçok şiirinin yazılmasına vesile olan hadiseler hakkında ilgili şiirlerin baş taraflarında bilgiler verir. Bu notlardan dört şiirin istek üzerine yazıldığı anlaşılmaktadır.

Bir şairin istek üzerine şiir yazması şiir kalitesini düşüren bir husus olarak kabul edilir. Bu konuda hemen ilk akla gelen isim Zatî'dir. Gerçekten de zarurete düştüğü zamanlarda geçim kaygısı ile yazdığı şiirlerde seviye düşüklüğü görülür. (Çavuşoğlu,1998:646) Sanatçılar hayatın zorlukları karşısında eser verirken sanat endişesinden uzaklaşabilmektedir. Benzer şekilde Peyami Safa'nın da geçim kaygısı ile yazdığı polisiye romanlarında seviyeyi kendine layık görmediği için Server Bedi müstear ismini kullanması bir başka örnek olarak gösterilebilir. Zatî'nin yakınlarının kendisini tahrik ederek haklarında bir nükte, bir beyit veya kıta söyletmeleri ve bundan zevk almaları (Çavuşoğlu,1998:646) ile ortaya çıkan şiirler için geçim kaygısıyla yazılanlar gibi bir seviye düşüklüğü söz konusu değildir. Bu tür şiirlerde yaşanan durum, şairi sanatını icra etmekten alıkoyan bir engel olmaktan çok onu harekete geçiren bir teşvik özelliği gösterir.

Nazîm Divanı'nda dostlarının isteği üzerine yazıldığı belirtilen dört gazel yer alır. Divan'da ve kendisinden bahseden kaynaklarda Nazîm'in geçim sıkıntısı yaşadığına dair bir

bilgi yoktur. Dolayısıyla şiir yazması ile ilgili istekler onu sanat endişesinden uzaklaştıran ısmarlama sözleri değil, teşvik eder mahiyette arzulardır.

Nazım'ın istek üzerine yazdığı birinci gazelinin başında: **Bu áazel-i Óoş-edÀ Bir Çelebi-yi Muóibb-i Suóen-şinÀsıñ Emriyle İnşÀ Olunmuşdur (Nazım,1755:63/b)** şeklinde bir açıklama yer alır. Şairin ifadelerinden bu şiiri yazmasını isteyen kişinin söz erbabı bir çelebi olduğu anlaşılır. Adı açıklanmaz. Şairin kendisine çok değer verdiği, bir şiir yazması şeklindeki isteğini emir gibi telakki etmesinden anlayabiliriz. Emir ile her şey yaptırılmaz. Bir işin mükemmel yapılmasının sağlamak için iş yapacak kişinin o şeyi yapmaya ikna edilmesi gerekir. Hele hele içten gelen duyguların ifade edileceği bir şiir için emir asla söz konusu olamaz. Açıklamada emir olarak düşünülen şey şiir yazılmasıyla ilgili istek veya rica olabilir. Açıklamada dikkat çeken bir başka husus şairin gazelini "hoş-eda" olarak nitelemesidir. Böylece şair şiirini bu nitelikte bir şiir yazmış olması sebebiyle kendini övmektedir.

**Benim úAnÿn-ı sìnem seyr içün gel
Getür zülfünden ey meh-pÀre bir
tel(Nazım,1755:63/b)**

Birinci beyitte şair, göğsünü bir müzik aleti olan kanuna benzetir. Bu kanunun teli ay parçası gibi olan güzelin zülfünün telidir. Bu tasavvura göre söylenen şiir de kanundan yani şairin sinelerinden çıkan hoş edalı nağmelere benzetilir. Şair şiirini kanunla icra edilen bir besteye benzeterek, ahenk bakımından üstün olduğunu söylemek suretiyle över. Sinenin kanuna benzetilmesi ile şairin "şiirin kanununu ben tanzim ederim" diyerek de kendini övdüğünü düşünebiliriz. Şair beyitte kanunla icra ettiği musiki faslını dinlemesi için güzeli de davet eder.

**Siyeh cellÀd-ı bî-raómıdır anıñ
Degildir görünen çeşm-i mükemmel**

**GedÀdan hiç suéÀl itmez o ôÀlim
Fünÿn-ı cevrde şÀh olmuş ekme! (Nazım,1755:64/a)**

Sonraki iki beyitte şair güzelin özelliklerini dile getirir. Buna göre güzelin mükemmel olarak görünen gözleri aslında onun merhametsiz siyah cellâdıdır. O zalim, gedanın halini hiç sormaz ve cevretme fenninde en mükemmele ulaşmış bir şah olmuştur.

Şair sevgiliyi şah, kendisini de dilenci olarak tasavvur eder. Şahın merhametsiz bir celladı vardır. Dilenciden soru sorulmaması, hem ona soru yöneltilmemesi hem de halinin hatırının sorulmaması şekillerinde anlaşılabilir. Aralarındaki sosyal statü farkı şahın dilenci ile muhatap olmamasından kaynaklanır.

**O melèÿn girmiş Àdem âÿretine
Degildir görünen yanında engel (Nazım,1755:64/a)**

Dördüncü beyitte şair, rakipten söz eder. Onu Adem suretine girmiş bir melun olarak niteler. O sevgilinin yakınında görünür ama aşkına engel olacak durumda değildir. Divan şiirinde rakip aşkın sevgisine engel olmaya çalışan kötü vasıflara sahip birisi olarak gösterilir. Şair Arnavut olduğuna göre engel kelimesini Arnavutçadaki melek anlamını da düşünerek tercih etmiş olabilir. Melun lanetlenmiş anlamına gelir ve Adem ile kullanıldığına göre şeytanı hatırlatır. Bu durumda beyit “senin yanında görünen melek değildir, Adem veya insan şekline bürünmüş şeytandır” biçiminde de anlaşılabilir.

**Naôimiñ naôımını inkâr iden şaôâ
Ya düşmândır yaòud bu fenden
echel(Nazîm,1755:64/a)**

Beşinci beyitte şair, kendini över. İyi şiir yazdığını ve bazılarının bunu inkar ettiğini belirtir. Onlar ya düşmanca bir tavır sergileyerek böyle yapmaktadırlar veya şiir sanatından hiç anlamamaktadırlar.

Gazelin başındaki açıklamada şairden bir şiir yazmasını isteyen şahsın niçin böyle bir istekte bulunduğu dair bilgi verilmez. Son beyitte söylenenlere bakarak Nazım’ın şiirleri hakkında olumsuz değerlendirmeler yapanlara karşı bir şiir yazması yönünde istekte bulunmuş olabilir. Şiirde sevgilinin özellikleri ve aşık olarak şairin kendi durumu ve rakip hakkında söylenenlerden sonra şair, kendisini över ve şiirini inkar edenleri cahillikle suçlar. Genel olarak bu şiir Nazım’ın diğer gazelleri ile sanat yönünden bir farklılık göstermez.

Nazım’ın istek üzerine yazdığını belirttiği, ikinci gazelinin başında **Bir Dost Ricâ İdüp Dil-dârı Vaâfında İnşâ Olunan áazeldir** (Nazîm,1755:66/a) şeklinde bir açıklama yer alır.

Beş beyitlik gazelin her beyitinde gazelin başında dil-dâr olarak bahsedilen kişinin vasıfları söylenir.

**Óamdül’illâh bahâr u ùabè-ı selîm
Óayli naôma getürdi dürr-i yetîm
(Nazîm,1755:66/a)**

Bahar ve ağır başlı yaradılış özelliği iri incilerden oluşturulan dizgelerin yapılmasına imkan verilmiştir. Şair bunun için Allah’a hamdeder. Beyitte Nazım şiirini iri incilerden meydana gelen dizgilere benzeterek över.

**Şöyle gÿş eyledim ki devrânda
Çıúdı bir nev-reside áonce şemîm
(Nazîm,1755:66/a)**

İkinci beyitte yeni açılan bir goncanın çıktığını duyduğunu belirtir. Daha sonraki üç beyitte övülenin fiziki özellikleri ile ilgili benzetmeler yapılır.

**Şöyle gÿş eyledim ki devrÀnda
Çıúdı bir nev-reside àonce şemim**

**ÚÀmeti Ùubi-i Bihişt-i berin
Lebi Kevâer ruòı delil-i Raóim**

**Ne güzel úÀmet-i òırÀmÀnsın
Ey cemÀliñ revÀn-ı èazm-i**

semim (Nazim,1755:66/a)

Son beyitte şair övdüğü kişinin adının İbrahim olduğunu işittiğini söyler. Bu şiirin Nazim'in şiiri olduğunu ve aşğının da Ali olduğunu belirtir.

**İsm-i õÀtıñ işitdim İbrÀhim
èAlidir èAşıúıñ bu şièr-i**

Naôim (Nazim,1755:66/b)

Nazim mahlası ile şiirler yazan şairin asıl adı İbrahim'dir. Şair başka birini övüyormuş gibi yaparak aslında kendini övmek suretiyle fahriye yapar. Bir kimsenin kendini övmesi pek hoş karşılanmaz. Belki de bu yüzden şair bir dostunun, sevdiği kişi vasfında bir şiir yazmasını rica ettiğini söyleyerek kendini öven bir şiir yazmasına imkan hazırlamak için hayali bir şiir yazma gerekçesi belirtme ihtiyacı duymuş olabilir. Gerçekten rica üzerine yazılmış olsa da bu istek şiir yazmaya teşvik eden ve şiir kalitesini etkilemeyen olumlu bir istek olarak değerlendirilebilir. Büyük ihtimalle şairin bu şiiri bir dostunun ricası üzerine yazdığını belirtmesi bir gerçeği yansıtmaktan ziyade, kendini övmeye ve şiirdeki hünerini göstermeye bir vesile olarak kullanmak içindir. Bu özelliklerine bakarak bu şiirin de Nazim'in diğer şiirlerinden farklı olmadığını söyleyebiliriz.

Üçüncü gazelin başında ilk ikisine göre biraz daha uzun bir açıklama yer alır. Gazelin üç matla beyti olduğu belirtilir ve vefalı bir dostunun gönüldaşının vefat etmesinden dolayı kendisinden bir manzume yazmasını rica ettiği söylenir. Şiirin ciğer yakan ateşli (ateş-nak) bir gazel olarak niteler. **Bu áazel-i Se Maùlaè Bir YÀr-ı VefÀ-dÀrıñ Dil-dÀr-ı èAlı-miúDÀrı Meróym Olup Ber Vech-i Tesliye MumÀileyh Derd-mend-i Bi-çÀre Óaúire Bir Manôymuñ İcÀdına RicÀ İdüp ÓAl-i PerişÀnı Óaúıúine VÀãıl Olduúdan äoñra İnşÀ Olunan áazel-i Áteş- nÀk-i Ciger-sÿzdur (Nazim,1755:67/b)**

Şiir sekiz beyit olarak yazılmış bir mersiye'dir. Şiirin yazılmasını isteyen kişinin Süleyman olduğu birinci beyitte belirtilir. Vefat eden kişinin ise Hüseyin olduğunu yedinci beyitten anlamaktayız.

Diğer mersiyelerde görüldüğü gibi felekten şikayet, vefat olayı üzerine duyulan üzüntü, bu üzüntü sebebi ile dünyaya karamsar bir bakış, herkes için ölümün mukadder olduğunu hatırlayarak teselli bulma gibi hususlar dile getirilir. Vefat eden kişinin özellikleri sıralanır. Şiir üç matla beyti taşıyan zülmetali bir gazel olmasının yanında müzeyyel gazel halinde yazılmıştır. Son beyitte vefat eden kişi övülür.

Şiirin başında yer alan açıklama bir gerçeği yansıtıyor olabilir. Belki de ortak dostları olan bir kişinin vefatı dolayısıyla bir arkadaşının onunla ilgili şiir yazmasını istemesi olabilecek bir durumdur. Bu şiir nazım şekli ve mersiye türünün özelliklerini şairin diğer şiirleri ölçüsünde taşıyan özelliklere sahiptir. Hatta şair şekil özellikleri ile şiir yazma konusunda iddialı olduğunu göstermeye çalışmaktadır.

**Felek óayfÀ ayırdı èÀşıúıñ senden SüleymÀnım
Dem-À-dem úurmayup úan aalıyor bu çeşm-i
giryÀnım**

**Taèaccüb eylerim úÀéim nice olur cism-i sýzÀnım
Çıúup şÀhin gibi pervÀz úıldı rýó-ı öi-şÀnım**

**ÓarÀm oldu baña bi'llÀh şimden ãoñra devrÀnım
Bu àamdan vechi vardır dÀéim aalarsa dil ü
cÀnım**

**Beni baòt-ı bedim bir rütbeye iòrÀc úıldı kim
ääúınmazdım eger úatlitmege gelseydi düşmÀnım**

**Dirià el-óükm-i li'llÀh³ senden oldum óÀliyÀ
mehçyr
Muúadder bu imiş ey èandelib-i bÀà-ı rıêvÀnım**

**O mevzýn úÀmetiñ dÀéim naôar-gÀhım iken şimdi
Bu çeşm-i òýn-feşÀnımda òayÀliñ úaldı sulùÀnım**

**Óüseyn-i nÀ-tuvÀnıñ óÀline ancaú Naôim aalar
K'anıñ da rýóı pervÀz eylemiş eyvÀh cÀnÀnım**

**Ne rýó ol rýó bir rýó-ı mükerrem kim firÀúından
Ne deñlü aradım derdime dermÀn gitdi dermÀnım
(Nazım,1755:67/b)**

Dördüncü gazelin başında Nazım, bir dostunu gazel yazması için kendisine bir rica-name gönderdiğini söyler. Bu gazeli yazmasına sebep olarak, gönderilen mektupta şiir yazmasının rica edilmesini gösterir. Gazelin dostuna karşı sevgisini gösteren bir iştiyak name olduğunu belirterek onu çok özlediğini anlatmak ister.

**EóibbÀ-yı bÀ-ãafÀmızdan birisi Muhliãî-i maèÀnî bir şehri
Müzellif çelebi ile ÀşinÀliú itdikde mumÀileyh muóibbim kendü
òallÀk-ı óamidesi muíteÔAsınca óaúiri maèhýduñ yanında 83/b
eòkÀr-ı óayriyye ile yÀd idüp çelebi-i mumÀileyh àÀéibÀne bir**

³ *El-buğzu fillâh, ve'l-hükmü lillâh* Allah için buğzetmek, Allah için hüküm vermek. *Buharî, İman: 1; Ebû Dâvud, Sünnet: 2; Müsned, 5:146.*

àazeliñ inşÀ vü icÀdına óaúire ricÀ-nÀme irsÀl itdikden ãoñra
inşÀ olunup dest-i- muóabbet maèhyd ile çelebiniñ úalbine iãÀl
olunan iştıyÀú-nÀme-i muóabbet-nümÀdır

**Dil-i Yaèúybum olmuş müstemend-i lüüf-ı YezdÀnı
Görür elbetde bir gün çeşm-i giryÀn mÀh-ı KenèÀnı
(Nazîm,1755:83/a)**

Birinci beyitte şair, istiare yoluyla gönlünü Hazreti Yakup olarak tasavvur eder. Onun oğlu Hazreti Yusuf'a karşı duyduğu hasret ve üzüntüye telmih yapar. Dostunu da bu anlayış içinde Kenan'ın ayı (Hazreti Yusuf) olarak hayal eder. Ağlayan gözlerinin O'nu bir gün göreceğini söyler.

**Üulÿè itse n'ola bir gün miâÀl-i neyyir-i enver
Suòen-perver o yÀr meróamet-
güster kerem kÀnı (Nazîm,1755:83/a)**

İkinci beyitte övülen kişiyi sözden hoşlanan merhamet sahibi ve cömert bir kimse olarak niteler ve bir gün en parlak güneş misali doğmasını ister. Gün kelimesini hem zaman dilimi hem de güneş manasına gelecek şekilde kullanmak sureti ile kelime oyunu yapar.

**RaúibÀ lüüf idüp menè eyleme cÀnÀnı iósÀndan
Óaúiuúì èÀşıúa vÀcib o şÀhıñ lüüf u iósÀnı
(Nazîm,1755:83/a)**

Üçüncü beyitte rakib sevgiliyi ihsandan men etmek isteyen biri olarak gösterilir ve lütfedip bu düşüncesinden vazgeçmesi istenir. Şair kendisini de hakiki aşık olarak niteler ve şahın lütuf ve ihsanının vacip olduğunu söyler.

**Peri-veş mÀh-rÿyÀn çarò-ı èÀlemde hezÀr ammÀ
Sever göñlüm melek-simÀ melek-òy bir suòendÀnı
(Nazîm,1755:83/a)**

Dördüncü beyitte dünyada binlerce peri gibi ay yüzlü bulmasına rağmen melek yüzlü ve melek huylu söz bilir birini sevdiğini belirtir. Dostunu hem görüntüsü hem de huyu bakımından meleğe benzetir.

**Olursın àam yime maülÿbuña nÀéil Naòim ammÀ
KemÀl-i cehd idüp elden úoma dÀmÀn-ı imèÀnı
(Nazîm,1755:83/a)**

Son beyitte kendisine ümit vererek üzülmemesini söyler ve isteğine kavuşacağını belirtir. Fakat eniyi şekilde çalışıp tedbiri elden bırakmamalıdır.

Bu şiirde genel olarak ayrılık dile getirildikten sonra sevilenin özellikleri, kavuşmaya dair ümit, rakibin engelleme çabaları ve başarılı olamayacağı ve Nazim'in istediğine kavuşacağına dair inancı, bu yolda gayret etmesi ve tedbiri elden bırakmaması gerektiği anlatılır.

Şiir gazelin bütün şairlerce uygulanan genel çerçevesine uygun olarak yazılmıştır. Başındaki açıklama bulunmasa da aynı şeyler anlaşılabilir.

Sonuç

Şairler genellikle şiir yazma sebeplerini belirten açıklamalar yapmaktan kaçınırlar. Fakat bunun istisnaları ile de karşılaşabiliyoruz.

Şiirlerin hangi sebeple yazıldıklarının bilinmesi metinlerin daha iyi anlaşılabilmesine yardımcı olacak bir özellik gösterir.

Türkçe divanı da bulunan 18. Yüzyıl Arnavut divan şairi Nazîm, şiirlerinin yazılma gerekçeleri hakkında bilgi veren şairlerdendir. Gazellerinin dört tanesini istek üzerine yazdığını belirtir.

Başkasının isteği üzerine yazmak şiir kalitesini düşüren bir husus olarak düşünülür. Fakat menfaat karşılığı olmazsa böyle bir istek şairi teşvik eden olumlu bir etki yapan bir durum olarak değerlendirilebilir.

Nazîm'in istek üzerine yazdığı şiirlerini incelediğimiz zaman bunların diğer şiirlerinden farklı olmadıkları görürüz. Şair herhangi bir etki altında kaldığı hissini uyandırmadan duygularını ifade eder ve kendini över. Şiirler muhteva bakımından menfaat sağlayacak bir özellik taşımaz.

Kaynaklar

Gönül AYAN, Anadolu Sahasında Yazılan Bazı “Yusuf ü Züleyha” Mesnevilerinde Sebeb-i Telifler, Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 4/3 Spring 2009, s.227-272

Hasan KAVRUK, Türkçe Mesnevilerde Sebeb-i Telif, Malatya, 2003

Lokman TURAN, Türk Edebiyatında Şiir Yazma Sebepleri ve Edirneli Örfî Ağa Divanı'ndaki Oniki Gazelin Yazılma Sebepleri Üzerine, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 12, Sayı 2 (2008) s.367-395

Mehmet ÇAVUŞOĞLU, Zati, Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, İstanbul, 1998, cilt 8, s. 646

Nezim Frakulla , Mexhmuai esâr ve divan [dorëshkrim] 1160 Hixhri /1747, Dr.6.B.28, Tiran/ARNAVUTLUK Milli Kütüphanesi

Sevda ÖNAL, Sebeb-i Teliflerdeki Ortak Ve Farklı Temalar, A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, Sayı 35, Erzurum, 2007, s.105-124

Şeyma BÜYÜKKAVAS KURAN, Mesneviden Romana Uzanan Sebeb-İ Telif Yolu Üst Kurmacaya Mı Çıkar? Turkish Studies /Türkoloji Dergisi 1 (2006), Sayı: 2, 158-181